

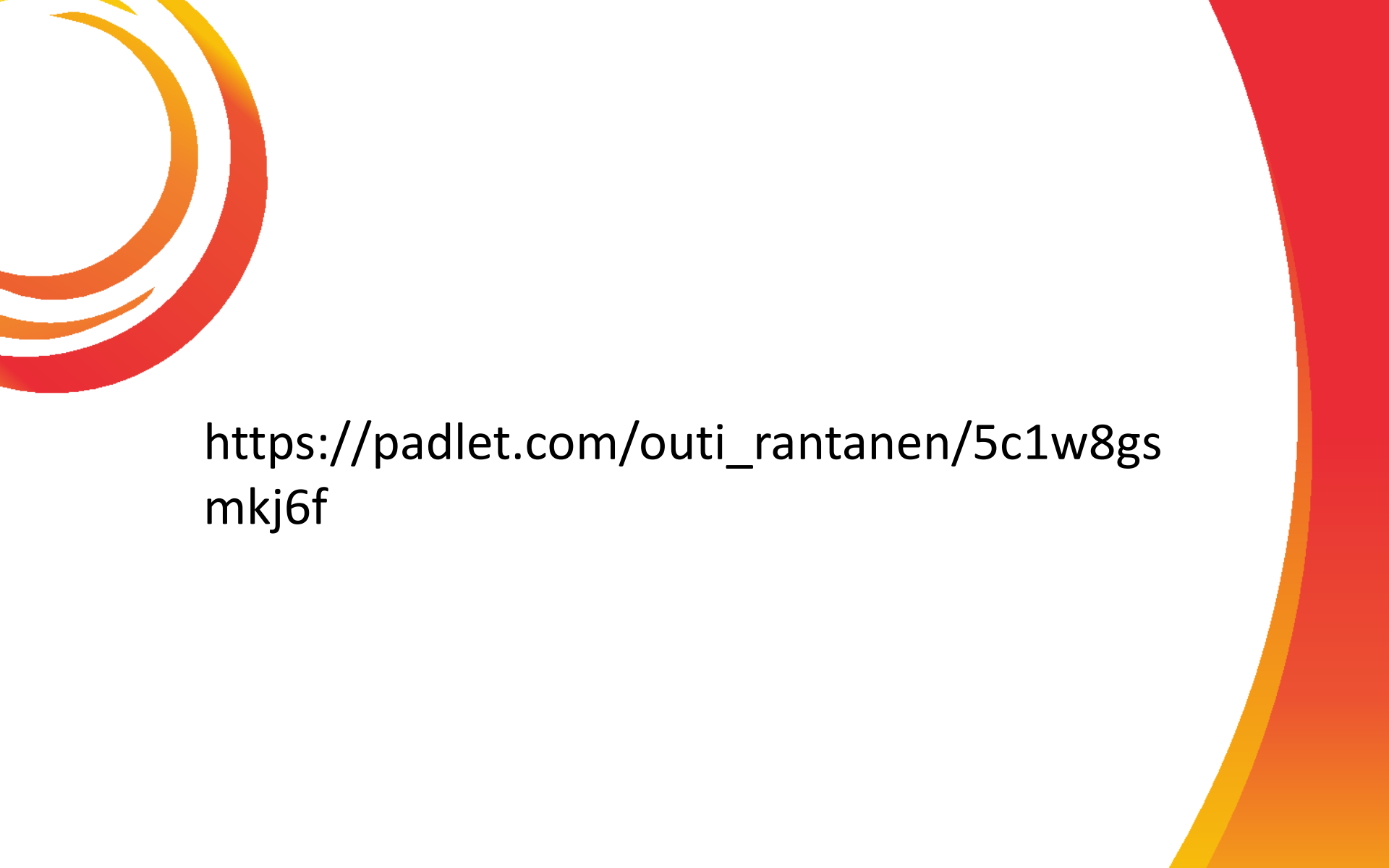

Parasta osaamista

**Ohjaus toimintana ja ryhmänäkökulma
ohjaamiseen**

25.10.2018

Ari Jussila ja Outi Rantanen

https://padlet.com/outi_rantanen/5c1w8gsmkj6f

Ohjausosaaminen -koulutuksen sisältö ja kulku

Koulutusprosessiin osallistuja tarkastelee ja kehittää omaa ohjausosaamistaan ja rakentaa uutta ohjausosaamista suhteessa aikaisempaan osaamiseensa. Osallistuja löytää uusia näkökulmia ja menetelmiä ohjaustyöhönsä yksilö- ja ryhmätasolla sekä pohtii digitaalisten ohjausmenetelmien hyödyntämistä omien työtehtäviensä näkökulmasta.

27.9 klo 13.00- 16.00

* Ohjaus yksilön omana prosessina (opiskelijan elämäntilanteen huomiointi, identiteetti ja ammatti-identiteetin tukeminen, vahvuuksien ja kehittämisalueiden löytäminen)

25.10 klo 13.00- 15.00

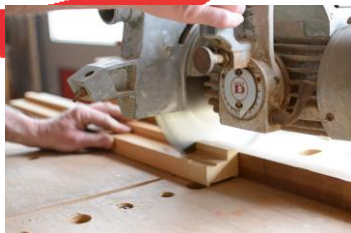
* Ohjaus toimintana ja ryhmänäkökulma ohjaamiseen (pienryhmä, ryhmä ja vertaisohjaus, ohjauskeskustelu- ja vuorovaikutusosaaminen, digitaaliset ohjausmahdollisuudet)

29.11 klo 13.00- 15.00

* Ohjaus ja erilaiset tuen tarpeet (dialoginen ohjaus, erilaiset tuen tarpeet ohjaamisessa ja ohjauksen menetelmissä)

Iltopäiviin voi osallistua kokonaisprosessina tai yksittäin oman osaamistarpeen mukaisesti.

Osallistujan on mahdollisuus saada koulutuksesta 3 op laajuinen osallistumistodistus, mikäli osallistuu kaikkiin koulutusiltopäiviin ja niihin liittyviin pieniin aiheita omaan työhön soveltaviin välitehtäviin. Yksittäisiin iltopäiviin osallistuvien ei tarvitse sitoutua välitehtävien tekoon.

Ohjauksesta

Tapahtui viime jaksossa

Mitä on ohjaus? 1

- **Aikaa, huomiota, kunnioitusta**
- Tasavertaista vuorovaikutusta
- Vaihtoehtojen, valintojen, esteiden ja mahdollisuuksien tutkimista
- Aikuisten ohjausta voi kuvata myös identiteettineuvotteluksi (Onnismaa 2007)
- Motivaation herättelyä (Jarvis)
- Ohjauksessa vahvistetaan toimijuutta (Vehviläinen 2014)

Mitä on ohjaus? 2

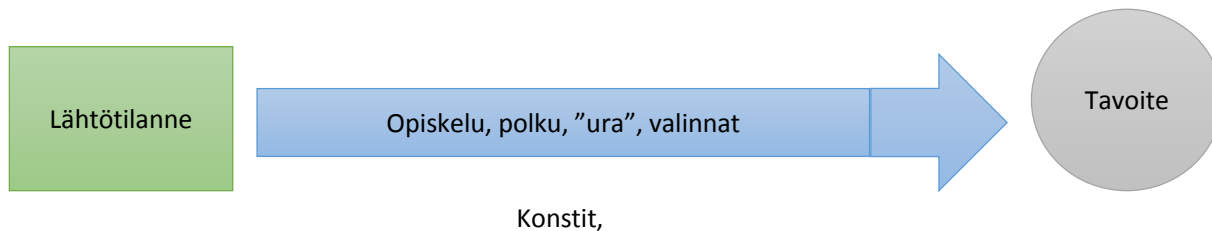

- Yhteistoimintaa ohjaajan ja ohjattavan välillä (Dialogi ja kohtaaminen)
- Prosessin omaisuus
 - Lähtee jostakin ja tavoittelee jotakin (ohjaaja on tukena)
- Ohjaus tavoittelee aina ohjattavan toimijuuden vahvistumista. Se ei ole päätöksen tekemistä toisen puolesta.

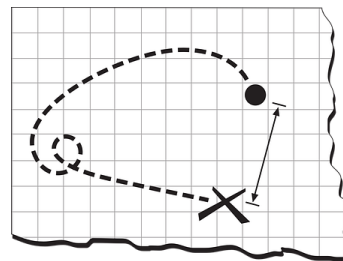

Ohjauksen prosessin omaisuus

Ohjauksen prosessin omaisuus
Tavoitteellisuus
Ohjattavan lähtökohdista

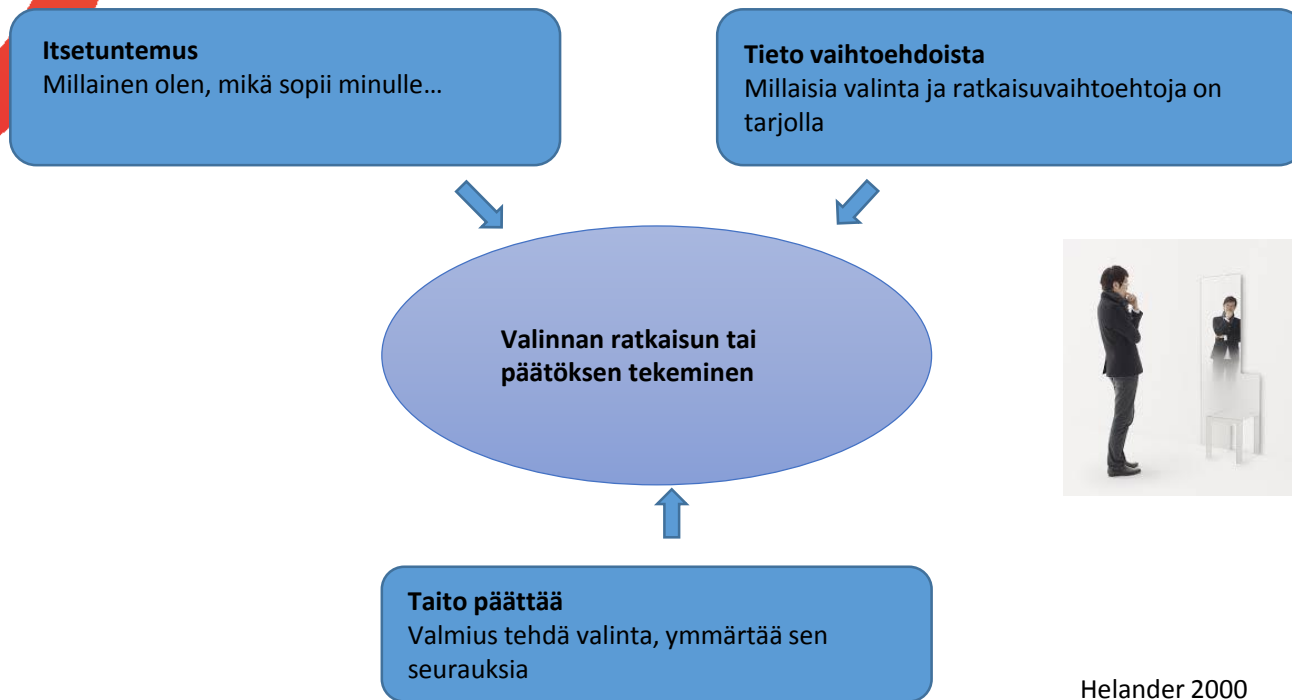
Mistä lähdetään ?

- Navigaattori periaate
- "Jos haluat saattaa ihmisen tiettyyn päämäärään, sinun on aloitettava sieltä, missä hän on." S. Kierkegaard
- Missä ohjattava on omasta mielestään?
 - Rehellinen
 - Selittely

Ohjaus yksinkertaisesti

Helander 2000

Yhteinen työskentely, Padlet

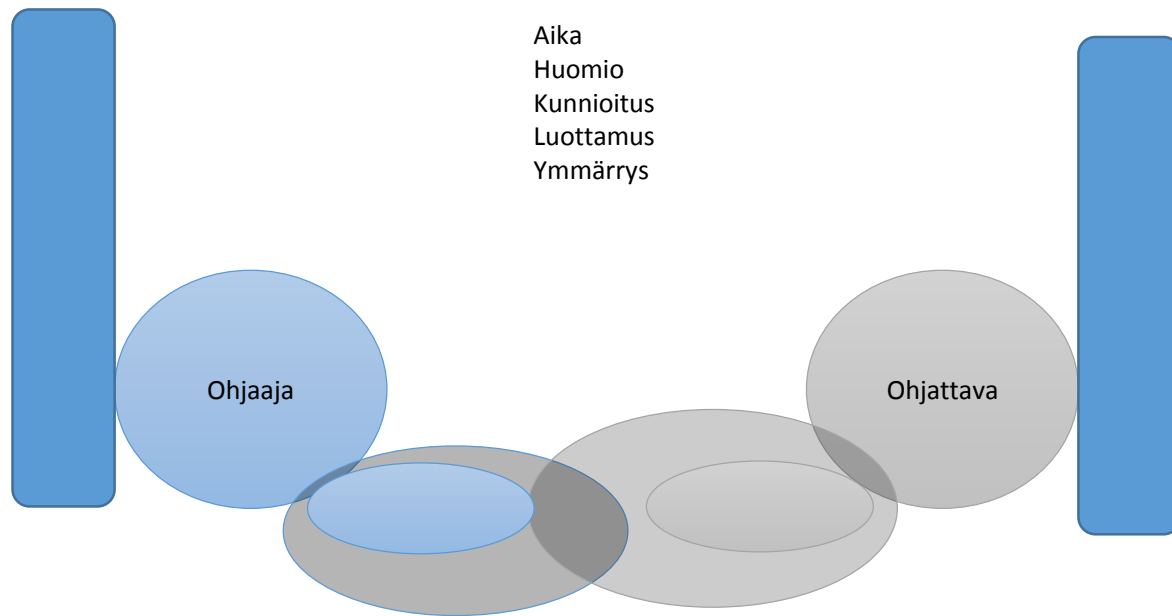
- Siirry Padlet alustaan kohtaan 4.

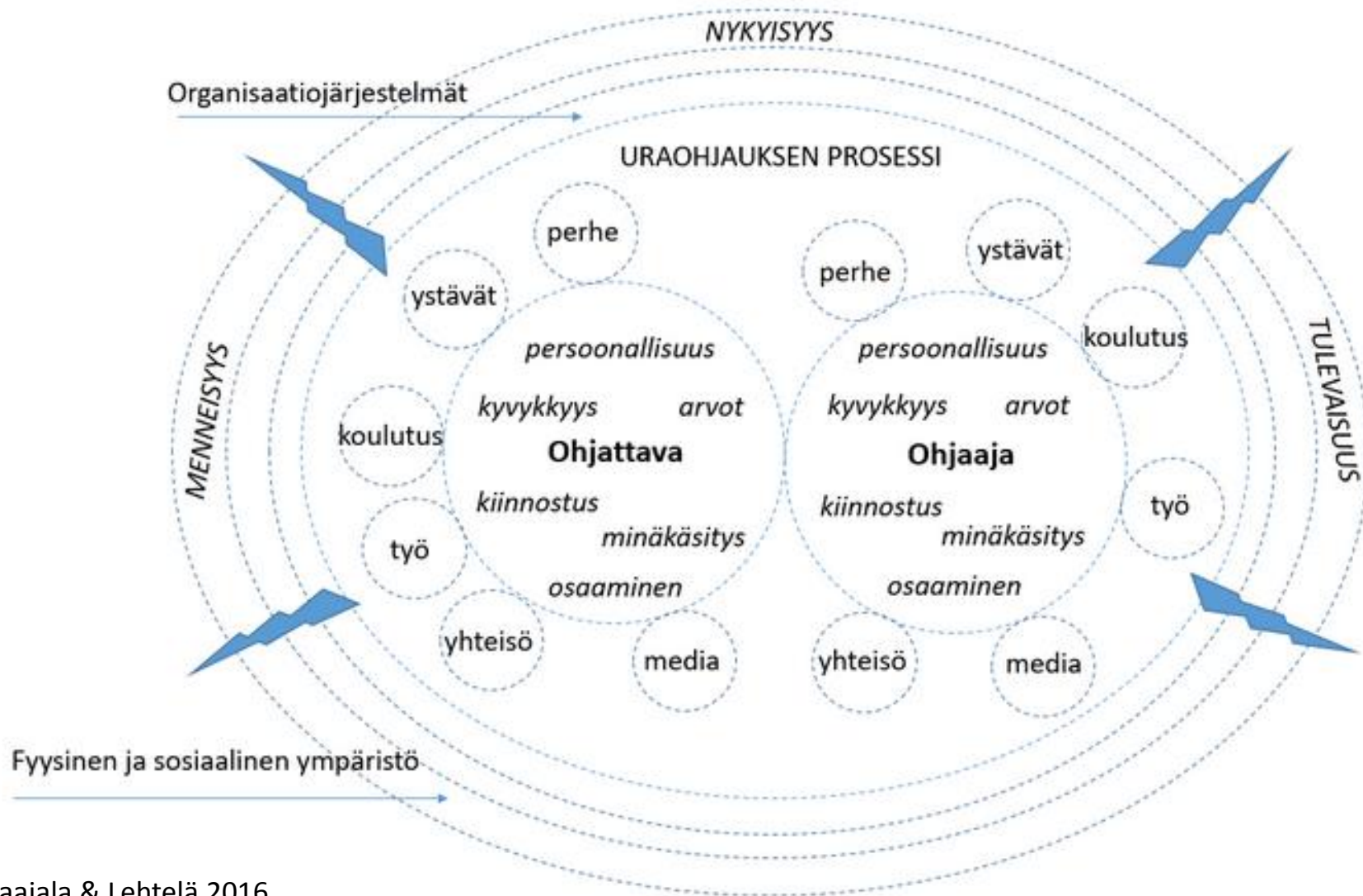
Toimivan ohjauksen peruskiviä

Ohjaustilanne

Kohtaaminen, yhteinen pelikenttä

Laajala & Lehtelä 2016

KUVIO 1. Urakehityksen ja uraohjauksen systeemiteoreettinen viitekehys (mukaiillen [1])

Minä ohjaajana

- Omat taustat ja käsitykset
 - Koulutus
 - Historia
 - Kulttuuri
 - Oppimiskäsitys
 - Ihmiskäsitys
 - Arvot
-

Mitä ohjauksessa näemme?

- Millainen oli Liisan peili?

Luottamus

- Miten luottamus rakentuu?
- Miten luottamusta vahvistetaan?
- Miten luottamus tuhoutuu?

Ohjauskeskustelun olosuhteet

- Hyvän ohjaustilanteen olosuhteet
- Millä tekijöillä vahvistetaan onnistunutta ohjaustilannetta?
 - Aikaa
 - Mahdollisuus kohdata
 - Luonteva

Ohjaustilanne

- **Aikaa, huomiota, kunnioitusta**
- Usein keskustelu, dialogi
- Sovittu tavoite ja aikataulu
- Lämmittely => ilmapiiri, luottamus
- Miten kysyn?
 - Suljettu kysymys => faktaa
 - Avoin kysymys
 - Mitä, miten, milloin
 - Miksi (harkitse käyttöä)

Ohjauskeskustelun vaiheet

- valmistautuminen
 - käyminen
 - päättäminen
 - arvioiminen
-
- Toinen näkökulma vaiheisiin
 - Ohjattavan asian selvittäminen
 - Tavoitteiden määrittely
 - Suunnitelman määrittely
 - Suunnitelman toteuttaminen
 - Suunnitelman arviointi ja seuranta

Muistilistaa

- Kuuntele
 - Aktiivinen kuuntelu
 - Kuulluksi tulemisen tunne
- Läsnäolo
- Nonverbaali viestintä
- Älä oleta
- Tarkista ymmärsitkö,
 - Vastakysymykset
 - Yhteenvedot
- Ohjaa keskustelun suuntaa (kohti tavoitetta)
- Loppusummaus ja sopiminen jatkosta

Kysyminen keskustelun edistäjänä

- Miten saada ohjattava kertomaan asiasta
 - Aihetta rikastuttavat kysymykset, jatkokysymyksiä
 - Erilaiset näkökulmat
 - Tarkentavat kysymykset
 - Miksi kysymys
 - Ohjattavan puheen peilaaminen
-

Ohjauksen työkaluja

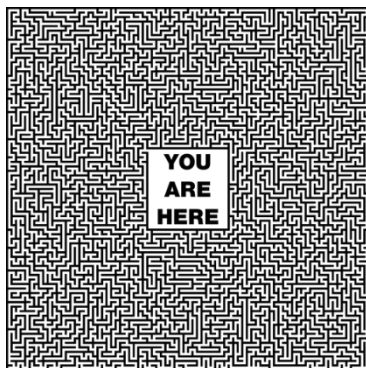

- <http://www.avosto.net/a-ura/>
- <https://www.mol.fi/avo/>
- <https://opintopolku.fi/wp/fi/>
- <https://urapolulla.fi/>
- <http://osata.fi/sampo/>
- <https://tulevaisuusohjaus.fi/>

Miten valita oikea työkalu?

- Mikä on ohjaustilanteen tarkoitus?
- Mistä tilanteesta lähdetään?
- Mihin ohjausnäkemykseen työkalu tukeutuu?
- Arvioi tilanne ensin ja valitse työväline sen jälkeen.

Hukassa tilanteet:

- Missä olen?
- Mitä tekisin?
- Mikä on tavoite?

Tavoite selkiintynyt,
rakennetaan polku kohti
tavoitetta

Elämäni suunta

Tämän tehtävän tarkoituksena on auttaa sinua valitsemaan suunta, johon elämässäsi haluat edetä, sekä pohtimaan sitä, mikä sinua auttaa ja mikä etenemistäsi estää.

1. Alla on iso ympyrä. Se on jaettu neljään osaan, joista kussakin on yksi kysymys.
2. Piirrä ympyrän kuhunkin sektoriin vastauksesi siinä olevaan kysymykseen.
3. Keskustele piirustuksesi merkityksestä ohjaajan tai pienryhmäsi kanssa. Jos olette ryhmässä, keskustelkaa toistenne piirustuksista.

Ryhmän ohjaaminen

Ryhmä ja ohjaus?

- Mikä on nykyisen ammatillisen koulutuksen ryhmä?
 - Ryhmän merkitys
 - Yhteisöllisyys
 - Kuulua johonkin
 - Ohjataanko ryhmää vai ryhmässä?
 - Miten yhteisö ohjaa?
-

Ryhmästä

- Ryhmän kaksi tehtävää
 1. Työ, jota sen on tarkoitus tehdä ja jota varten se on olemassa
 2. Ryhmän tulee säilyttää kiinteytensä, eli pysyä ryhmänä
 - Ryhmänohjaajan kysymykset
 1. Onko ryhmä olemassa vai pitääkö se rakentaa?
 2. Millaisia ohjaustaitoja ryhmällä on ja mitä voidaan harjoitella?
-

Yhteinen työskentely, Padlet

- Siirry Padlet alustaan kohtaan 5 (a ja b)

Millä perusteilla ryhmät muodostuvat?

Millaisten teemojen käsittelyyn ryhmäohjaus toimii parhaiten?

Ammatillisen keskustelun tapoja (ONO-malli)

On tärkeää, että ohjaajalla/opettajalla on valikoima erilaisia ammatillisen keskustelun tapoja, joita hän käyttää eri tilanteissa ja yksittäisessäkin tilanteessa tarpeen mukaan vaihdellen
⇒ Siirtyminen hyvinkin nopeasti keskustelun tavasta toiseen

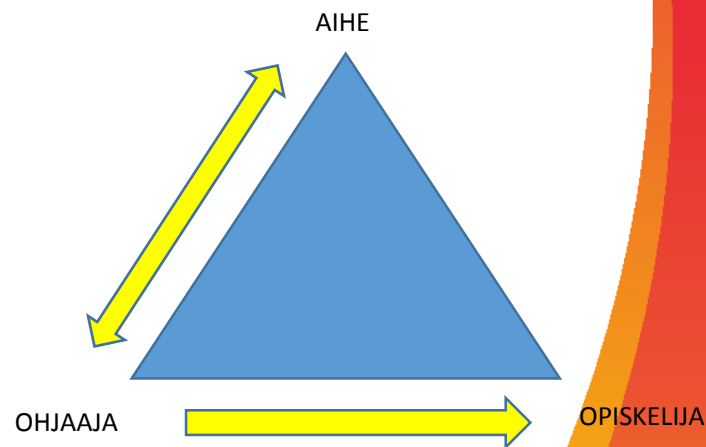
HUOM !

Myös terapiaan kuuluu ammatillinen keskustelu, mutta tällainen keskustelun tapa ei kuulu koulutuksen piirissä toimivan opinto-ohjaajan repertuaariin

Lähde: Harri Kukkonen
Kukkonen, H. 2010. Positiointi oppimien tukena. Teoksessa E. Ropo, H. Silfverberg & T. Soini (toim.) Toisensa kohtaavat ainedidaktikat, Tampereen yliopistopaino, 149-162.

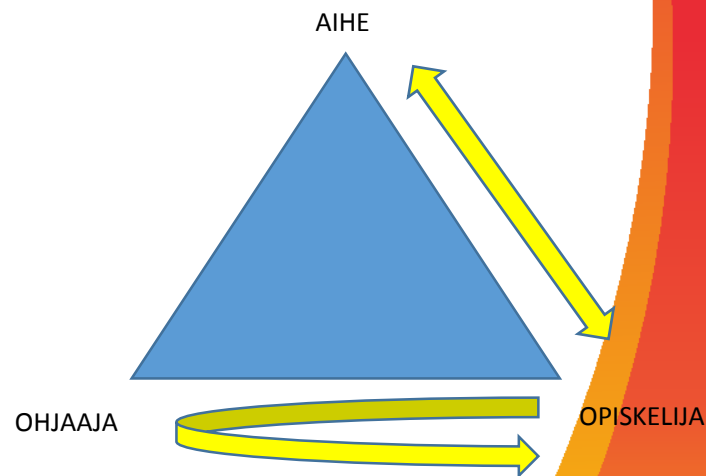
Opettaminen (tiedon jakamisena)

- Perustuu ennalta tehdyn suunnitelman mukaan etenemiseen ja tiedon välittämiseen
- Ohjaajalla/opettajalla oletetaan olevan tietoa jota opiskelijalla ei ole
- Ei kannusta opiskelijaa omaan ajatteluun, ideointiin ja päätöksen tekoon

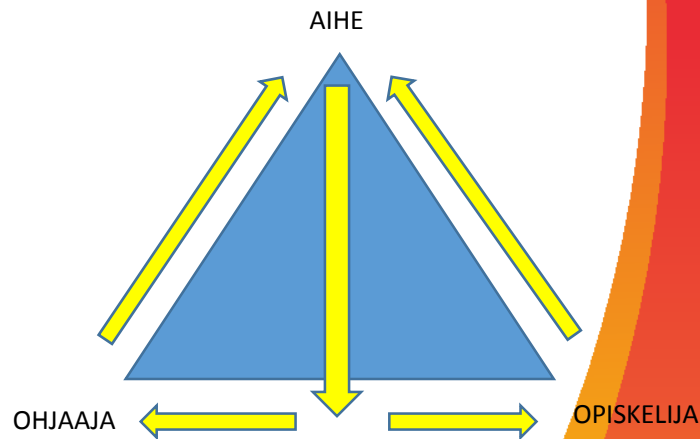
Neuvominen (ohjeiden antamisena)

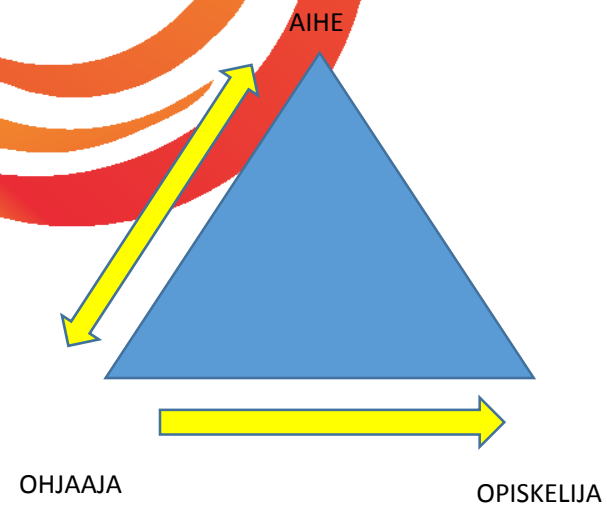
- Perustuu opiskelijan itse määrittämään ongelmaan)
- Ohjaajalla/opettajalla oletetaan olevan tietoa jota opiskelijalla ei ole
- Ei kannusta opiskelijaa omaan ajatteluun, ideointiin ja päätöksen tekoon

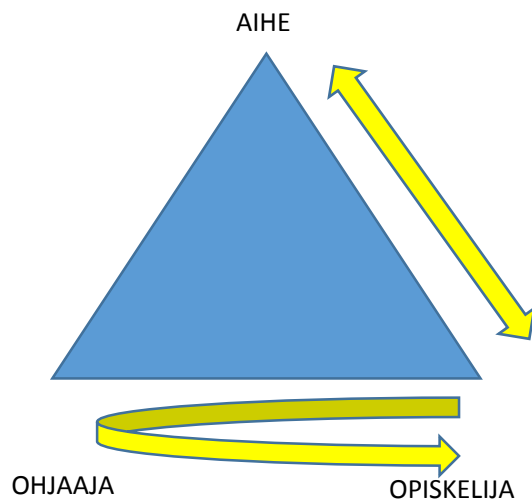
Ohjaaminen (ajattelemiseen innostamisena)

- Perustuu opiskelijan käsitysten ja uskomusten tutkimiseen
- Ohjaaja/opettaja toimii kuuntelijana, keskustelijana, ajattelun virittäjänä ja rohkaisijana
- Opiskelijaa kannustetaan omaan ajatteluun, ideointiin, päätöksentekoon ja itsearviointiin

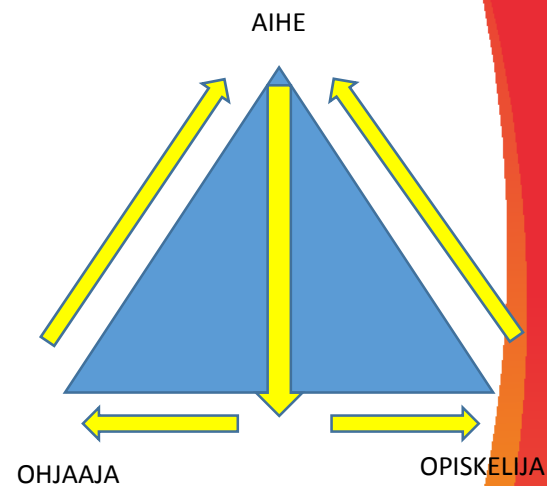

OPETTAMINEN

NEUVOMINEN

OHJAAMINEN

Digitaalisuus – haasteet ja mahdollisuudet ohjaukselle

SOSIAALISEN MEDIAN MAAILMANKARTTA 2014

Nuori ja toimittaja

Sosiaalinen media, digitaalisuus sosiaalinen oikeudenmukaisuus

- Sosiaalinen media/ digitaalisuus yhtäältä sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa parantavana tekijänä
 - **tiedon, verkostojen ja palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden** parantuminen.
- Digitaalisessa maailmassa toimimista ja verkostoitumista määrittelee sen **ulkopuolella saavutettu sosiaalinen pääoma** jolloin on pohdittava myös digitaalisen maailman **eriarvoistavia tekijöitä** (Staunton 2016).

Digitalisaatio muuttaa opetuksen ja oppimisen lisäksi myös *ohjauksen toimintakenttää*

- Miten verkko-ohjaus määritellään?
- Monimuotoinen ohjaus, digiohjaus parempia käsitteitä?
- Miten eroaa kasvokkain tapahtuvasta ohjaamisesta?
- Tietoturva-asiat ohjauksen näkökulmasta

Ohjauksen saatavuus, saavutettavuus ja oikea-aikaisuus

- Verkko-ohjaus mahdollistaa ohjauksen saavutettavuuden ajasta ja paikasta riippumatta
- Ohjaukseen hakeutumisen kynnyksen madaltuminen (välimatkat, työ)
- Ohjattava voi valita itselleen sopivimman vuorovaikutuksen tavan
- Ohjauspalveluiden sosiaalinen saatavuus lisääntyy, madaltamalla ohjaukseen hakeutumisen kynnystä
- Ohjattavan voi olla helpompi ilmaista itseään ja avautua ehkä vaikeistakin asioista esim. kirjoittamalla
- Anonyymisyys
- Avoimet ohjauskerrat lisäävät ohjauksen saatavuutta (ohjaaja tiettyinä aikoina paikalla)

Sosiaalinen kynnys
ohjauskeskustelussa eri välineillä.

Vuorovaikutus, läsnäolo ja eettiset periaatteet

Miten läheiseen vuorovaikutukseen perustuvaa ohjaustoimintaa voidaan toteuttaa olematta fyysisesti läsnä samassa tilassa? Nonverbaalin viestinnän puuttuminen?

- kuvan, videoiden ja visuaalisuuden hyödyntäminen
- verkossa tapahtuva keskustelu voi myös vapauttaa, voi lakea itsensä ilmaisemisen kynnystä

1. Et tunne minua.
2. Et voi nähdä minua.
3. Voimme palata asiaan myöhemmin minulle sopivana hetkenä.
4. Keskustelu tapahtuu omassa mielessäni.
5. Tämä on vain peliä.
6. Olemme tasa-arvoisia.

(Suler 2004)

Ohjaajien kokemuksia sosiaalisesta mediasta

Tutkimuksen pohjalta ohjaustoimijat voidaan jakaa neljään ryhmään, jotka näkevät somen eri tavalla.

- Työkalu neuvomista ja tiedon välittämistä varten
- Väline kahden ihmisen väliseen kommunikaatioon
- Interaktiivinen työskentelytila
- Osallistumisen paikka

Paino yksilö-
ohjauksessa

Paino verkostoissa,
vertaistoiminnassa ja
yhteisöissä

Ohjaajat kokevat sosiaalisen median

(Kettunen, Vuorinen & Sampson 2015; Hooley, Hutchinson & Watts 2012)

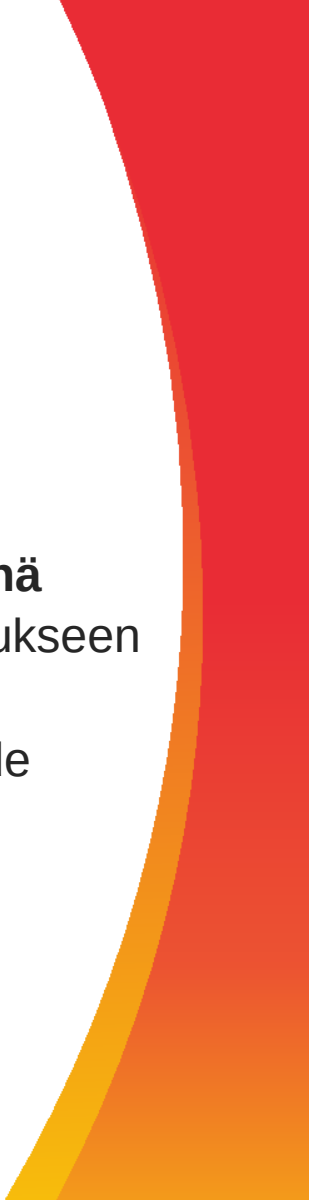
1) Työkaluna

- Soveltuu vain neuvontaan ja tiedon jakamiseen
- Ohjaaja on asiantuntija-asemassa
- Ohjaus yksilöllistä ja kasvokkain tapahtuvaa

2) Vaihtoehtoisena välineenä

- Käyttökelpoinen yksilöohjaukseen
- Refleksiivinen ohjaaja
- Vuorovaikutuksellinen suhde

Fokus perinteisessä
yksilöohjauksessa

Ohjaajat kokevat sosiaalisen median

(Kettunen, Vuorinen & Sampson 2015; Hooley, Hutchinson & Watts 2012)

3) Interaktiivisena työskentelytilana

- Ryhmäohjaukseen soveltuva
- Ohjaaja mahdollistava (fasilitaattori)
- Vuorovaikutuksellinen suhde ja vertaiset myös merkityksellisiä

4) Osallistavana sosiaalisena ympäristönä

- Yhdessä rakennettuja työskentelytapoja ohjauksessa
- Yksilön ja yhteisön sekä yksilön ja ohjaajan vastavuoroinen vuorovaikutus
- Ohjaaja on osallistuva ja osallistava

Yhteisöjen, vertaisten ja verkostojen merkityksen korostuminen

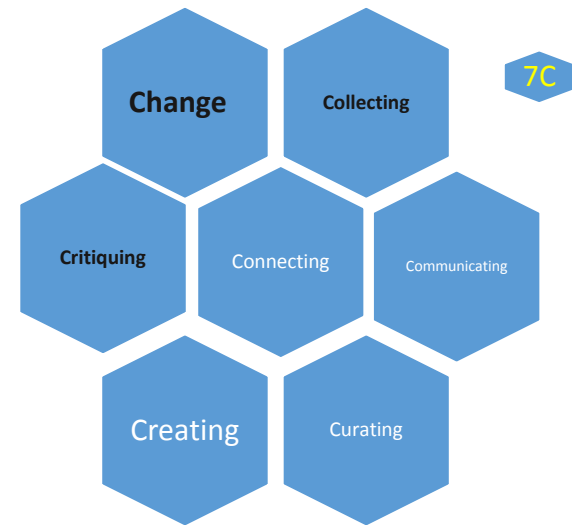
Digitaaliset ympäristöt voidaan nähdä uran rakentumisen kannalta

- **Tietokirjastoina**, jossa on paljon informaatiota eri uriin ja työnhakuun liittyen
- **Mahdollisuuksien kauppapaikkana**, jossa työntekijät ja työnantajat tai koulutusta tarjoavat voivat kohdata
- **Sosiaalisen pääoman paikkana**, jossa luodaan kontakteja ja ylläpidetään verkostoja
- **Demokraattisena mediana**, jossa voi kertoa omista kiinnostuksen kohteistaan, huolistaan, brändätä itseään ja hallita omaa mainettaan

”Digitaaliset urasuunnittelutaidot”

(Digital career literacy: Hooley 2012; 2015)

- 1) **Muuntautuminen** (changing): ymmärtää ja sopeutuu uusiin ympäristöihin, sekä oppii toimimaan niissä.
- 2) **Tiedonhaku** (collecting): löytää itselleen käyttökelpoisen ja hyödynnettävissä olevan tiedon työllistymis- ja uramahdollisuuksista.
- 3) **Kriittisyys** (critiquing): ymmärtää verkossa olevien tietolähteiden alkuperän ja osaa arvioida niiden hyödyllisyyttä itselle.

"Digitaaliset urasuunnittelutaidot"

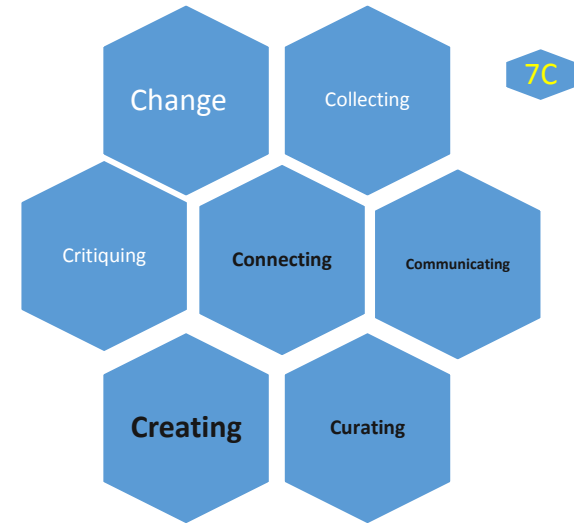
(Digital career literacy: Hooley 2012; 2015)

4) **Verkostoituminen** (connecting): rakentaa ja ylläpitää suhteita, jotka voivat edistää työllistymis- ja uramahdollisuuksia.

5) **Yhteydenpito** (communicating): hyödyntää tehokkaasti erilaisia vuorovaikutuksen kanavia ja on sisäistänyt netiketin.

6) **Luovuus** (creating): tuottaa verkkosisältöä, joka edustaa ja esittelee luontevasti tekijän, hänen kiinnostuksen kohteensa ja työurahistorian.

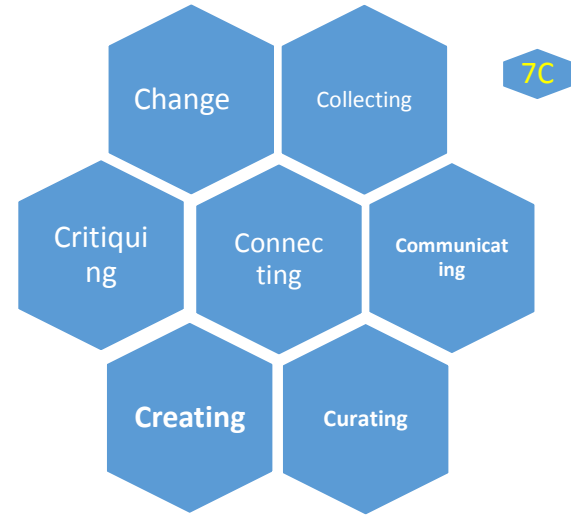
7) **Suunnitelmallisuus** (curating): suunnittelee ja kehittää omaa digitaalista jalanjälkeä ja verkostojaan osana oman uran rakentamista.

”Digitaaliset urasuunnittelutaidot”

(Digital career literacy: Hooley 2012; 2015)

- myös ohjaajien tulee omaksua ja olla tietoisia näistä
- huomioiminen ja hyödyntäminen ohjauksessa
 - taitojen ja valmiuksien kehittymisen ja oppimisen tukeminen

<https://www.facebook.com/sometaduuniin>

www.sometaduuniin.fi/koulutuspaketit

Välitehtävä

- Ennen seuraavaa webinaaria
- Välitehtävä Padlet alustalla

Miten digitaalisessa ohjauksessa tulisi huomioida toimivan ohjauksen periaatteet?

Lähteitä

- Guttorm, T., Hakkarainen, T., Kolehmainen, A., Mäenpää, K., Peltola, S. & Ylönen, H. (toim.) 2017. Verkko-ohjaaja. Opas ohjaukseen sekä tieto- ja neuvontatyöhön verkossa. ePooki. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 38. Hakupäivä 24.10.2018. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-597-151-7>.
 - Laajala, T. & Lehtelä, P. Uraohjausosaamisen kehittyminen osaamisperusteisessa opinto-ohjaajan koulutuksessa. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/133122/ePooki%2026_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y
 - Vehviläinen, S. (2014). Ohjaustyön opas, yhteistyössä kohti toimijuutta. Helsinki: Gaudeamus.
-